

Punerea în executare a pedepsei amenzii potrivit prevederilor Noului Cod de procedură penală

Prof. univ. dr. Anca Lelia LORINCZ
Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”
București, România
lelia.lorincz@gmail.com

Lector univ. dr. Alexandru Florin MĂGUREANU
Universitatea Spiru Haret
București, România
magureanu_alexandru_1982@yahoo.com

Rezumat: Noua legislație penală și procesual-penală, care a intrat în vigoare la 1 februarie 2014, a adus modificări substanțiale instituțiilor de drept penal și drept procesual penal, inclusiv în materia executării hotărârilor penale. Sub incidența acestor modificări se află și dispozițiile care reglementează punerea în executare a pedepsei amenzii. În privința executării hotărârilor penale (ca ultimă fază a procesului penal), modificările aduse prin prevederile Noului Cod de procedură penală, se corelează cu modificările intervenite în materie penală, în urma adoptării Noului Cod penal. Astfel, s-a urmărit, pe de o parte, introducerea în Noul Cod de procedură penală a unor dispoziții corespunzătoare instituțiilor nou reglementate în Noul Cod penal (spre exemplu, pedeapsa complementară a afișării sau publicării hotărârii de condamnare, amânarea aplicării pedepsei, înlocuirea pedepsei amenzii cu prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității), iar pe de altă parte, eliminarea instituțiilor care nu își au corespondent în Noul Cod penal (spre exemplu, dispozițiile referitoare la executarea pedepsei la locul de muncă, ori cele referitoare la înlocuirea răspunderii penale). În ceea ce privește punerea în executare a pedepsei amenzii, se observă că, pe de o parte, dispozițiile din Codul de procedură penală sunt completate cu dispozițiile din Legea nr. 253/2013, iar pe de altă parte, corespunzător introducerii în Noul Cod penal a dispozițiilor privind executarea pedepsei amenzii, prin prestarea unei munci în folosul comunității, era necesară și reglementarea procedurii de înlocuire a acestei pedepse, reglementare detaliată în Noul Cod de procedură penală. În concluzie, deși perfectibile, atât Noul Cod de procedură penală, cât și actele normative adiacente lui, aduc reforma mult așteptată, care se impunea pentru a pune în acord legislația noastră procesual-penală cu standardele europene, într-un sistem coerent.

Cuvinte cheie: Noul Cod penal; Noul Cod de procedură penală; amendă penală; pedeapsă; înlocuirea pedepsei.

Introducere

În privința executării hotărârilor penale (ca ultimă fază a procesului penal), modificările aduse prin prevederile Noului Cod de procedură penală [1], se corelează cu modificările intervenite în materie penală, în urma adoptării Noului Cod penal [2]. Astfel, s-a urmărit, pe de o parte, introducerea în Noul Cod de procedură penală a unor dispoziții corespunzătoare instituțiilor nou reglementate în Noul Cod penal (spre exemplu, pedeapsa complementară a afișării sau publicării hotărârii de condamnare, amânarea aplicării pedepsei, înlocuirea pedepsei amenzii cu prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității), iar pe de altă parte, eliminarea instituțiilor care nu își au corespondent în Noul Cod penal (spre exemplu, dispozițiile referitoare la executarea pedepsei la locul de muncă ori cele referitoare la executarea pedepsei de către militari sau la înlocuirea răspunderii penale).

În ceea ce privește pedepsele principale, Noul Cod penal are o abordare mai flexibilă decât vechea reglementare. Observăm o creștere a numărului infracțiunilor care sunt pedepsite cu amendă. De altfel, în doctrină [3] fusese deja subliniată tendința amenzii penale, de a deveni un „pivotal al susținerii întregului sistem represiv” în sistemele de drept moderne, simultan cu o reducere a limitei de pedeapsă pentru un număr mare de infracțiuni, însă și o sancționare mai aspră a recidivei și concursului de infracțiuni. Spre deosebire de vechea

reglementare, noul Cod Penal oferă o definiție nu numai pentru pedeapsa amenzii, ci și pentru celelalte pedepse principale. Reglementarea din Noul Cod penal a pedepsei amenzii, este semnificativ influențată de legislația europeană în domeniu. Definiția oferită de art.61 alin.1 N.C.pen. este similară cu vechea reglementare, amenda constând în suma de bani pe care condamnatul este obligat să o plătească statului. Ca element de noutate observăm însă, că suma la care se ridică amenda se stabilește prin sistemul zilelor-amendă. Suma corespunzătoare unei zile-amendă, cuprinsă între 10 lei și 500 lei, se înmulțește cu numărul zilelor amendă (cuprins între 30 de zile și 400 de zile). Instanța va putea individualiza pedeapsa amenzii, ținând cont la stabilirea cuantumului sumei corespunzătoare unei zile-amendă, *de situația materială a condamnatului*, precum și de obligațiile legale ale acestuia față de persoanele ce se află în întreținerea sa. Tot ca element de noutate, interzicerea exercitării unor drepturi, poate fi hotărâtă de instanță, nu numai alături de pedeapsa închisorii, cât și alături de pedeapsa cu amenda. Conform art. 67 N.C.pen., pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi, poate fi aplicată dacă pedeapsa principală stabilită este închisoarea sau amenda.

De asemenea, prin noua reglementare s-a dorit menținerea unui echilibru, între respectarea drepturilor persoanelor condamnate ori cu privire la care organele judiciare au dispus luarea unor măsuri, și necesitatea simplificării și accelerării procedurilor [4]. În acest sens, s-a introdus o cale de atac specifică în materia executării - contestația; hotărârile pronunțate în primă instanță în materia executării pot fi atacate cu contestație la instanța ierarhic superioară, în termen de 3 zile de la comunicare. Tot astfel, se elimină acele dispoziții care confereau competență alternativă mai multor instanțe, în mod nejustificat, păstrându-se competența exclusivă a unor instanțe, în așa fel încât să nu se impună transportul persoanelor private de libertate, de la locul de detenție la instanțe aflate în altă circumscripție teritorială; de altfel, unele dintre aceste modificări au fost operate prin Legea nr. 202/2010 [5], încă înainte de intrarea în vigoare a Noului Cod de procedură penală.

Totodată, sunt eliminate din noul cod acele dispoziții care au provocat unele dispute în practică, spre exemplu cele referitoare la orice incident ivit în cursul executării. Se renunță, în același timp, la unele dispoziții care nu mai corespund realităților practice, cum sunt cele privind amânarea sau întreruperea executării pedepsei pentru motive familiale, instituție care nu este justificată de soluțiile pronunțate în practică, aproape în totalitate de respingere; s-au avut în vedere, în acest sens, și schimbările din organizarea activității Administrației Naționale a Penitenciarelor, care permit efectuarea unor activități de către deținuți în incinta locului de detenție, sau deplasarea acestora, printr-o simplă dispoziție administrativă, în afara locului de detenție, în situații speciale [6].

1. Caracterul executoriu al hotărârilor penale

Spre deosebire de hotărârile judecătorești civile care trebuie investite cu titlu executoriu, *în materie penală hotărârile judecătorești definitive sunt executorii de drept*, fiind puse în executare din oficiu de către organele competente.

Potrivit art. 550 alin.1 N.C.proc.pen., hotărârile instanțelor penale devin executorii la data când au rămas definitive.

Hotărârea penală definitivă are autoritate de lucru judecat, adică este considerată ca fiind expresia adevărului în cauza care a făcut obiectul judecății (*res iudicata pro veritate habetur*) și nu mai este posibil un nou proces penal împotriva aceleiași persoane și cu privire la aceeași faptă (*non bis in idem*).

În literatura juridică [7], s-a apreciat că principiul autorității de lucru judecat a hotărârilor penale definitive are două efecte:

- un efect pozitiv, care constă în posibilitatea punerii în executare a dispozițiilor cuprinse în hotărâre, și
- un efect negativ, care constă în împiedicarea unui nou proces împotriva aceleiași persoane, cu privire la aceeași faptă.

Ca o consacrare a efectului negativ al autorității de lucru judecat, în art.16 N.C.proc.pen., printre cauzele care împiedică punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale, a fost înscrisă și existența autorității de lucru judecat (lit.i.).

Prin excepție de la regula conform căreia, hotărârile penale devin executorii la data când au rămas definitive, în art. 550 alin. 2 N.C.proc.pen. se prevede că și hotărârile nedefinitive sunt executorii atunci când legea dispune aceasta. Este vorba de anumite hotărâri ce pot fi supuse unei căi de atac, de pildă contestația,

care nu suspendă executarea (de exemplu, încheierea dată în primă instanță prin care s-a dispus suspendarea judecării - art. 367 alin. 5 N.C.proc.pen., sau încheierea prin care, în cursul judecării, s-a dispus luarea sau menținerea unei măsuri preventive ori prin care s-a constatat încetarea de drept a acesteia - art. 206 alin. 4 N.C.proc.pen.).

2. Momentele la care hotărârile judecătorești penale rămân definitive

Așa cum am arătat, de regulă, hotărârile penale devin executorii de drept *de la data rămânerii definitive*. De aceea, prezintă importanță determinarea momentului la care aceste hotărâri rămân definitive.

Legea (în art. 551-552 N.C.proc.pen.) prevede momente diferite, în funcție de gradul de jurisdicție, adică după cum este vorba de hotărârea primei instanțe sau de hotărârea instanței de apel, respectiv de hotărârea pronunțată în calea de atac a contestației.

Hotărârile primei instanțe rămân definitive (potrivit art. 551 N.C.proc.pen.):

1. la data pronunțării, când hotărârea nu este supusă contestației sau apelului;
2. la data expirării termenului de apel sau de introducere a contestației:
 - a) când nu s-a declarat apel sau contestație în termen;
 - b) când apelul sau, după caz, contestația declarată a fost retrasă înăuntrul termenului;
3. la data retragerii apelului sau, după caz, a contestației, dacă aceasta s-a produs după expirarea termenului de apel sau de introducere a contestației;
4. la data pronunțării hotărârii prin care s-a respins apelul sau, după caz, contestația;

Hotărârea instanței de apel și hotărârea pronunțată în calea de atac a contestației rămân definitive (potrivit art. 552 N.C.proc.pen.) la data pronunțării, astfel:

- hotărârea instanței de apel rămâne definitivă la data pronunțării acesteia, atunci când apelul a fost admis și procesul a luat sfârșit în fața instanței de apel;
- hotărârea pronunțată în calea de atac a contestației rămâne definitivă la data pronunțării acesteia, atunci când contestația a fost admisă și procesul a luat sfârșit în fața instanței care o judecă;

3. Instanța de executare

Punerea în executare a hotărârilor penale este o atribuție a instanței de judecată. *Instanța competentă să pună în executare hotărârea este prima instanță de judecată din cauza respectivă*. În acest sens, în art. 553 N.C.proc.pen. se prevede că hotărârea instanței penale, rămasă definitivă la prima instanță de judecată sau la instanța ierarhic superioară ori la instanța de apel, se pune în executare de către prima instanță de judecată.

Hotărârile pronunțate în primă instanță de către Înalta Curte de Casație și Justiție, se pun în executare, după caz, de Tribunalul București sau de tribunalul militar.

Când hotărârea rămâne definitivă în fața instanței de apel sau în fața instanței ierarhic superioare, aceasta trimite instanței de executare un extras din acea hotărâre, cu datele necesare punerii în executare, în ziua pronunțării hotărârii de către instanța de apel sau, după caz, de către instanța ierarhic superioară.

Aceste dispoziții sunt aplicabile și în cazul hotărârilor nedefinitive, dar executorii, cu excepția celor privind măsurile de siguranță, măsurile asigurătorii și măsurile preventive, care se pun în executare, după caz, de judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau de instanța care le-a dispus.

Când hotărârea instanței de apel a fost modificată prin hotărârea Înaltei Curți de Casație și Justiție, pronunțată în recurs în casație, Înalta Curte de Casație și Justiție trimite instanței de executare un extras din acea hotărâre, cu datele necesare punerii în executare, în ziua pronunțării.

În cazul pedepselor și măsurilor neprivative de libertate, judecătorul delegat cu executarea din cadrul instanței de executare, poate delega unele atribuții judecătorului delegat cu executarea de la instanța corespunzătoare în grad instanței de executare în circumscripția căreia locuiește persoana aflată în executare.

Așa cum s-a subliniat în doctrină [8], pentru punerea în executare a hotărârilor penale, instanța de executare folosește o cale grațioasă, și numai incidentele de executare se rezolvă pe cale contencioasă.

Potrivit art. 554 alin.1 N.C.proc.pen., instanța de executare delegă unul sau mai mulți dintre judecătorii săi pentru efectuarea punerii în executare.

În situația în care, la punerea în executare a hotărârii sau în cursul executării, se ivește vreo nelămurire sau împiedicare la executare, judecătorul delegat cu executarea poate sesiza instanța de executare, care va proceda potrivit dispozițiilor art. 597 și 598 (adică va rezolva incidentele respective, potrivit dispozițiilor privind procedura la instanța de executare și contestația la executare). Se observă că în textul de lege (art. 554 alin. 2 N.C.proc.pen.) nu s-a prevăzut obligația, ci doar posibilitatea judecătorului de a sesiza instanța de executare; în literatura de specialitate [9], s-a apreciat că prin această reglementare s-a urmărit ca judecătorul delegat să poată rezolva personal asemenea nelămuriri sau împiedicări în activitatea de punere în executare a hotărârii.

4. Procedura la instanța de executare

În cadrul procedurii de punere în executare a hotărârii definitive, precum și în cursul executării propriu-zise a dispozițiilor hotărârii, instanței de executare îi revine rolul principal în rezolvarea incidentelor care ar putea surveni [10].

În art. 597 N.C.proc.pen. sunt cuprinse unele dispoziții comune privind procedura aplicată de instanța de executare, la rezolvarea situațiilor ce privesc punerea în executare a hotărârilor penale definitive.

În primul rând, dacă nu sunt contrare dispozițiilor privind punerea în executare, în această fază se aplică, în mod corespunzător, toate dispozițiile referitoare la judecată.

Președintele completului de judecată dispune citarea părților interesate și, în cazurile de asistență juridică obligatorie, ia măsuri pentru desemnarea unui avocat din oficiu. La judecarea cazurilor de întrerupere a executării pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață, se citează și administrația penitenciarului în care execută pedeapsa condamnatul.

Condamnatul aflat în stare de detenție sau internat într-un centru educativ, este adus la judecată. Participarea procurorului este obligatorie.

După ascultarea concluziilor procurorului și a părților, instanța se pronunță prin sentință.

Aceeași procedură se aplică și atunci când competența revine instanței în a cărei circumscripție se află locul de deținere. În acest caz, soluția se comunică instanței de executare.

Hotărârile pronunțate în primă instanță în materia executării, pot fi atacate cu contestație la instanța ierarhic superioară, în termen de 3 zile de la comunicare.

Judecarea contestației la hotărârea primei instanțe se face în ședință publică, cu citarea persoanei condamnate. Condamnatul, aflat în stare de detenție sau internat într-un centru educativ, este adus la judecată. Participarea procurorului este obligatorie. Decizia instanței prin care se soluționează contestația este definitivă.

5. Contestația la executare

Contestația la executare a fost definită, în literatura juridică [11], ca un procedeu jurisdicțional de rezolvare a cererilor sau plângerilor ocazionate de punerea în executare a hotărârilor penale.

Conform art. 598 alin. 1 N.C.proc.pen., contestația împotriva executării hotărârii penale se poate face în următoarele cazuri:

- a) când s-a pus în executare o hotărâre care nu era definitivă;
- b) când executarea este îndreptată împotriva altei persoane decât cea prevăzută în hotărârea de condamnare;
- c) când se ivește vreo nelămurire cu privire la hotărârea care se execută sau vreo împiedicare la executare;
- d) când se invocă amnistia, prescripția, grațierea sau orice altă cauză de stingere ori de micșorare a pedepsei.

Pentru a fi admisibilă, contestația la executare întemeiată pe cazul prevăzut în art. 461 lit. d C. pr. pen., situațiile la care se referă acest caz (amnistia, prescripția, grațierea, etc.) trebuie să survină în cursul executării pedepsei. Astfel, în practica judiciară [12] a fost respinsă contestația la executare invocată pentru aplicarea greșită, de către instanța care a rezolvat fondul cauzei, a dispozițiilor legii de grațiere.

Instanța competentă să rezolve contestația la executare este pentru cazurile prevăzute la lit.a., b și d, instanța de executare sau instanța în a cărei circumscripție se află locul de deținere, iar pentru cazul prevăzut la lit.c., instanța care a pronunțat hotărârea ce se execută. În cazul în care nelămurirea privește o dispoziție dintr-o hotărâre pronunțată în apel sau în recurs în casație, competența revine, după caz, instanței de apel sau Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Potrivit art. 599 N.C.proc.pen., procedura de rezolvare a contestației la executare este cea prevăzută în art. 597, adică procedura la instanța de executare.

În situația prevăzută în art. 598 alin.1 lit.d N.C.proc.pen., dacă din hotărârea pusă în executare nu rezultă datele și situațiile, de existența cărora depinde soluționarea contestației, constatarea acestora se face de către instanța competentă să judece contestația.

Cererea poate fi retrasă de condamnat sau de procuror, când este formulată de acesta.

După pronunțarea soluției definitive, ca urmare a admiterii contestației la executare, se face o nouă punere în executare conform procedurii prevăzute de prezentul titlu.

Cererile ulterioare de contestație la executare, sunt inadmisibile dacă există identitate de persoană, de temei legal, de motive și de apărări.

Atunci când contestația se referă la executarea dispozițiilor civile ale hotărârii, va fi făcută fie la instanța de executare sau la instanța în a cărei rază teritorială se află locul de deținere sau unitatea unde condamnatul execută pedeapsa (pentru cazurile prevăzute în art. 598 alin.1 lit.a și b), fie la instanța care a pronunțat hotărârea ce se execută (pentru cazul prevăzut la art. 598 alin.1 lit.c). Contestația împotriva actelor de executare se soluționează de către instanța civilă, potrivit dispozițiilor legii civile (art. 600 N.C.proc.pen.).

Când contestația este îndreptată împotriva executării amenzilor judiciare, va fi soluționată, potrivit art. 601 N.C.proc.pen., de către instanța care a pus în executare aceste amenzi.

6. Punerea în executare a pedepsei amenzii

6.1. Procedura de punere în executare a amenzii penale

Pedeapsa amenzii, ca pedeapsă principală [13], se execută prin plata acesteia de către persoana condamnată. Legea prevede (art. 559 alin.1 N.C.proc.pen.) că persoana condamnată la pedeapsa amenzii, este obligată să depună recipisa de plată integrală a amenzii, la judecătorul delegat cu executarea, în termen de 3 luni de la rămânerea definitivă a hotărârii.

În același sens, în art. 22 alin.1 din Legea nr. 253/2013 [14], se prevede că persoana condamnată la pedeapsa amenzii, este obligată să achite integral amenda în termen de 3 luni de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și să comunice, judecătorului delegat cu executarea, dovada plății, în termen de 15 zile de la efectuarea acesteia.

În situația în care, cel condamnat se află în imposibilitate de a achita integral amenda, în termen de 3 luni de la rămânerea definitivă a hotărârii, la cererea acestuia, judecătorul delegat cu executarea poate dispune eșalonarea plății amenzii pe cel mult 2 ani, în rate lunare (art. 559 alin.1 N.C.proc.pen.).

6.2. Înlocuirea pedepsei amenzii

Corespunzător introducerii în Noul Cod penal (Legea nr. 286/2009), a dispozițiilor privind executarea pedepsei amenzii, prin prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității (art. 64), și în Noul Cod de procedură penală a fost reglementată procedura înlocuirii pedepsei amenzii cu prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității.

Astfel, potrivit art 64 alin.1 N.C.pen., în cazul în care pedeapsa amenzii nu poate fi executată, în tot sau în parte, din motive neimputabile persoanei condamnate, cu consimțământul acesteia, instanța înlocuiește obligația de plată a amenzii neexecutate cu obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității, afară de cazul în care, din cauza stării de sănătate, persoana nu poate presta această muncă. Unei zile-amendă îi corespunde o zi de muncă în folosul comunității.

În conformitate cu dispozițiile art. 560 N.C.proc.pen., *instanța competentă să dispună înlocuirea obligației de plată a amenzii neexecutate, cu obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității este instanța de executare.*

Sesizarea instanței se face din oficiu sau de către organul care, potrivit legii, execută amenda ori de către persoana condamnată. Când dispune înlocuirea pedepsei amenzii, cu prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității, instanța va menționa în dispozitiv două entități din comunitate, unde urmează a se executa munca neremunerată în folosul comunității. Consilierul de probațiune, pe baza evaluării inițiale, va decide în care din cele două instituții din comunitate, menționate în hotărârea judecătorească, urmează a se executa obligația și tipul de activitate.

Obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității, se pune în executare prin trimiterea unei copii de pe hotărâre, serviciului de probațiune.

Potrivit art. 64 alin. 5 N.C.pen., instanța înlocuiește zilele-amendă neexecutate prin muncă în folosul comunității, cu un număr corespunzător de zile cu închisoare, dacă:

a) persoana condamnată nu execută obligația de muncă în folosul comunității, în condițiile stabilite de instanță;

b) persoana condamnată săvârșește o nouă infracțiune, descoperită înainte de executarea integrală a obligației de muncă în folosul comunității. Zilele-amendă neexecutate prin muncă în folosul comunității, la data condamnării definitive pentru noua infracțiune, înlocuite cu închisoarea, se adaugă la pedeapsa pentru noua infracțiune.

În vechea reglementare, înlocuirea pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii, era posibilă numai la infracțiunile la care amenda închisorii era prevăzută alternativ cu pedeapsa închisorii, nu și în situațiile în care amenda era prevăzută singură, și numai dacă instanța a aplicat amenda, nu ca efect al circumstanțelor atenuante, ci optând pentru pedeapsa alternativă a amenzii [15].

Dispozițiile art. 64 nu se aplică infracțiunilor săvârșite înainte de intrarea în vigoare a N.C.pen., nici în situația în care amenda a fost aplicată în baza art. 61.

În mod corespunzător, în art. 561 N.C.proc.pen. este reglementată procedura *înlocuirii muncii neremunerate în folosul comunității cu închisoarea*. Astfel, instanța competentă să dispună, potrivit art. 64 alin. 5 lit.a N.C.pen., înlocuirea muncii în folosul comunității cu închisoarea, este instanța de executare, iar în cazul prevăzut la art. 64 alin. 5 lit. b N.C.pen., este instanța care judecă în primă instanță infracțiunea săvârșită înainte de executarea integrală a muncii în folosul comunității.

Sesizarea instanței se face din oficiu sau de către organul care, potrivit legii, execută amenda ori la sesizarea serviciului de probațiune.

Punerea în executare a hotărârii, se face potrivit dispozițiilor privind procedura de punere în executare a pedepsei închisorii.

Potrivit art. 63 alin.1 N.C.pen., dacă persoana condamnată, cu rea-credință, nu execută pedeapsa amenzii, în tot sau în parte, numărul zilelor-amendă neexecutate se înlocuiește cu un număr corespunzător de zile cu închisoare.

Dacă amenda neexecutată a însoțit pedeapsa închisorii, numărul zilelor-amendă neexecutate se înlocuiește cu un număr corespunzător de zile cu închisoare, care se adaugă la pedeapsa închisorii, pedeapsa astfel rezultată fiind considerată o singură pedeapsă (art. 63 alin. 2 N.C.pen.).

Corespunzător acestor dispoziții din Noul Cod penal, în Noul Cod de procedură penală (art. 586) se regăsesc dispoziții privind procedura *înlocuirii pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii*. Astfel, competența înlocuirii pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii revine instanței de executare. Sesizarea instanței se face din oficiu sau de către organul care, potrivit legii, execută amenda.

Condamnatul este citat la judecarea sesizării, iar dacă nu are avocat instanța numește unul din oficiu. Condamnatul privat de libertate va fi adus la judecată.

Hotărârea de înlocuire, rămasă definitivă, se pune în executare potrivit dispozițiilor privind punerea în executare a pedepsei închisorii. În situația în care, amenda a însoțit pedeapsa închisorii, se va emite un nou mandat de executare pentru pedeapsa rezultată potrivit art. 63 alin. 2 N.C.pen.

Dacă persoana condamnată achită amenda pe parcursul soluționării cauzei, sesizarea va fi respinsă ca neîntemeiată.

În concluzie, așa cum reiese și din conținutul art. 23 din Legea nr. 253/2013, în caz de neexecutare a amenzii, judecătorul delegat cu executarea sesizează instanța de executare, care procedează după cum urmează:

- când constată că neexecutarea nu este imputabilă condamnatului, dispune executarea amenzii prin muncă neremunerată în folosul comunității, în afară de cazul în care persoana nu poate presta această muncă din cauza stării de sănătate;

- când constată că neexecutarea nu este imputabilă condamnatului și acesta nu își dă consimțământul la prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității, înlocuiește amenda cu închisoarea;

- când constată neexecutarea cu rea-credință a amenzii, înlocuiește amenda cu închisoarea;

Pentru stabilirea motivelor ce au dus la neexecutarea pedepsei amenzii, instanța va solicita date privind situația materială a condamnatului, de la autoritatea administrației publice locale de la domiciliul acestuia și, dacă apreciază necesar, angajatorului sau organelor fiscale din cadrul Agenției Naționale de Administrare Fiscală, precum și altor autorități sau instituții publice, care dețin informații cu privire la situația patrimonială a condamnatului.

Concluzii

Noua legislație penală și procesual-penală: Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Codului penal [16], Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Codului de procedură penală [17], Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal [18], legislație care a intrat în vigoare la 1 februarie 2014, a adus modificări substanțiale instituțiilor de drept penal și drept procesual penal, inclusiv în materia executării hotărârilor penale. Sub incidența acestor modificări se află și dispozițiile care reglementează punerea în executare a pedepsei amenzii.

Spre deosebire de sistematizarea Codului de procedură penală de la 1968, unde executarea hotărârilor penale făcea obiectul Titlului III al Părții Speciale (înaintea Titlului IV – „Proceduri speciale”), în structura actualului Cod de procedură penală, dispozițiile privind executarea hotărârilor sunt cuprinse în Titlul V (art. 550-601), după reglementarea procedurilor speciale. Este adevărat că executarea hotărârilor reprezintă ultima fază a procesului penal (cea de-a patra, în Noul Cod de procedură penală), însă, având în vedere faptul că și în cadrul procedurilor speciale sunt cuprinse norme derogatorii privind punerea în executare (de pildă, în privința procedurii privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice), mai firească era sistematizarea din Codul de procedură penală de la 1968, unde normele derogatorii erau plasate după normele de drept comun, inclusiv în materia executării.

În ceea ce privește punerea în executare a pedepsei amenzii, se observă că, pe de o parte, dispozițiile din Codul de procedură penală sunt completate cu dispozițiile din Legea nr. 253/2013, iar pe de altă parte, corespunzător introducerii în Noul Cod penal a dispozițiilor privind executarea pedepsei amenzii prin prestarea unei munci în folosul comunității, era necesară și reglementarea procedurii de înlocuire a acestei pedepse, reglementare detaliată în Noul Cod de procedură penală.

În concluzie, deși perfectibile, atât Noul Cod de procedură penală, cât și actele normative adiacente lui, aduc reforma mult așteptată, care se impunea pentru a pune în acord legislația noastră procesual-penală cu standardele europene, într-un sistem coerent.

Referințe

- [1] Legea nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 486 din 15 iulie 2010, cu modificările și completările ulterioare;
- [2] Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 510 din 24 iulie 2009, cu modificările și completările ulterioare;
- [3] Matei Basarab, Viorel Pașca, Gheorghiu Mateuț, Constantin Butiuc, *Codul penal comentat*, Vol. 1, Editura Hamangiu, București, 2007, p. 366;

Prof. univ. dr. Anca Lelia LORINCZ

Lector univ. dr. Alexandru Florin MĂGUREANU

- [4] Expunerea de motive la proiectul Noului Cod de procedură penală, www.just.ro;
- [5] Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 714 din 26 octombrie 2010
- [6] Expunerea de motive la proiectul Noului Cod de procedură penală, www.just.ro;
- [7] I. Neagu, *Tratat de procedură penală*, Editura PRO, București, 1997, p. 647;
- [8] G. Antoniu, în V. Dongoroz și colectiv, *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea specială*, Vol. II, Editura Academiei, București, 1976, p. 307;
- [9] *Ibidem*;
- [10] G. Antoniu, *op.cit.*, p. 354;
- [11] G. Antoniu, *op.cit.*, p. 379;
- [12] Curtea de Apel Pitești, dec. pen. nr. 723/R/1998, în Șt. Crișu, E.D. Crișu, *Repertoriu de practică și literatură juridică 1997-2000*, Editura Argessis, Curtea de Argeș, 2000, p. 311-313;
- [13] Potrivit Noului Cod penal (art. 53), pedepsele principale sunt: a) detențiunea pe viață; b) închisoarea; c) amenda;
- [14] Legea nr. 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 513 din 14 august 2013;
- [15] Matei Basarab, Viorel Pașca, Gheorghică Mateuț, Constantin Butiuc, *op. cit.*, p. 369;
- [16] Legea nr. 187/2012, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 757 din 12 noiembrie 2012;
- [17] Legea nr. 255/2013, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 515 din 14 august 2013;
- [18] Legea nr. 254/2013, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 514 din 14 august 2013;